

RINNAKKAISTALLENNETTU ARTIKKELI

Alkuperäinen julkaisu: Kätilölehti 3/2021, s. 30-31.

Viittaa alkuperäiseen.

Kätilön urapolkuja

Sari Räisänen

Kätilön kädentaidot kunniaan

Verkostoituminen ja rohkeat siirrot kuvaavat mainiosti Sari Räisäsen urapolkua kätilöstä dosentuurin asti. Tampereen ammattikorkeakoulussa yliopettajana työskentelevä Sari kannustaa myös opiskelijoitaan uskomaan itseensä ja etsiytymään uusiin haasteisiin. ”Oppiminen ei ole suorittamista, vaan siinä luodaan valmiuksia uudelle”, Sari korostaa. Yliopettajana hän tekee paljon hanke- ja kehittämistyötä, mutta opettaa myös tutkimusmenetelmiä ja näyttöön perustuvaa toimintaa.

Sari valmistui sairaanhoitajaksi vuonna 1988 ja kätilöksi pari vuotta myöhemmin Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksesta. Sairaanhoitajan työkokemusta ehti karttua hetken aikaa verisuonikirurgiselta osastolta, mutta kätilöksi valmistumisen jälkeen Kuopion yliopistollisessa sairaalassa vierähti kätilönä yli 20 vuotta, joista 15 vuotta synnytyksiä hoitaen.

Ulos mukavuusalueelta

Kätilövuosien aikana kypsyi päätös oman itsen kehittämisestä ja sitä kautta uuden opiskelusta. Eri vaihtoehtojen jälkeen Sari päätyi Kuopion yliopiston (nyk. Itä-Suomen yliopisto) hoitotieteen maisteriopintoihin. Hän valitsi opettajalinjan, koska koki, että siitä voisi olla hyötyä tulevaisuudessa. Pro gradu -tutkielman Sari teki ponnistusvaiheen hoidon käytännöistä erityisenä kiinnostuksen kohteena peräaukon sulkijalihaksen repeämät. Myös episiotomia kiinnosti Saria ja hän perehtyi aiheeseen sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kätilönä työskennellessään hän pyrki vähentämään episiotomian käyttöä ja kannusti muitakin mukaan. Aihe herätti kollegoissa paljon tunteita ja käytännöt välilihan leikkauksen ympärillä olivat melko kirjavaa. Maisteriopinnot valmistuivat kätilön työn ohessa vuonna 2007.

Jo gradua kirjoittaessaan Sari tiesi haluavansa jatkaa kohti väitöskirjaa saman aiheen parissa. Väitöstutkimusta tehdessään hän oppi rekisteritutkimuksen salat käyttäessään aineistona syntyneiden lasten rekisteriä sekä hoitoilmoitusrekisteriä. Sarin ohjaajina toimivat itsekkin kätilötaustainen hoitotieteen professori Katri Vehviläinen-Julkunen sekä lääketieteen puolelta professori Seppo Heinonen. Myös kätilöiden hyvin tuntema rekisterien ja tilastojen huippuammattilainen, tutkimusprofessori Mika Gissler kuului Sarin väitöstutkimustiimiin. Väitöskirja valmistui vuonna 2011 ja osoitti, että vakavat sulkijalihhasrepeämät olivat yleistyneet synnytyksissä. Episiotomia näytti suojaavan sulkijalihaksen repeämältä. Sari korostaa tiedon aiheesta lisääntyneen oman väitöksensä jälkeen, mutta myös repeämät ovat edelleen lisääntyneet ja episiotomiat vähentyneet. ”Episiotomia pitää tehdä oikealla hetkellä ja oikealla tekniikalla, mutta välilihaa pitää myös osata tukea ja suojata”, Sari tiivistää nykytietämyksen aiheesta.

Rohkeita ratkaisuja

Kansainvälinen ura ja yhteistyötahot ovat melkein pä ajautuneet eteen ja Sari on rohkeasti tarttunut näihin tilaisuuksiin. Yhteistyö norjalaisten kanssa käynnistyi, kun Sari tapasi omaan väitökseensä kuulijaksi saapuneen alun perin suomalaisen Ullevalin sairaalan ylilääkärin, joka oli kiinnostunut samasta aiheesta. Pari vuotta myöhemmin Sari oli ennen aikaista synnytystä käsittelevässä konferenssissa missä hän tapasi atlantalaisia tutkijoita Emoryn yliopistosta. Konferenssi oli huhtikuussa ja jo saman vuoden elokuussa Sari huomasi olevansa Atlantassa. Yhdysvalloissa

tutkimustyössä olisi vierähtänyt pitempäänkin, mutta äitinsä sairastumisen vuoksi Sari päätti palata takaisin Suomeen seuraavana vuonna. Yhteistyö amerikkalaiskollegojen kanssa jatkuu kuitenkin edelleen.

Sari kuuluu myös moniammatilliseen kansainväliseen ryhmään, jossa jäsenenä on kättilöitä, obstetrikkoja ja urogynekologeja tavoitteena kehittää ponnistusvaiheen hoitoa. Tässä roolissa hän on päässyt muun muassa kouluttamaan synnytystä hoitavia ammattihenkilöitä kaikilla mantereilla. Ryhmä on tuottanut myös verkkomateriaalia kouluttautumisen tueksi.

Monipuolinen osaaja

Ennen ulkomaan tutkimusperiodia Sari oli jo ehtinyt aloittaa uutta post doc -tutkimusprojektia sosioekonomisista tekijöistä raskauteen ja synnytykseen liittyen. Sosioekonomiset tekijät ovat yhteydessä esimerkiksi ennenaikaisiin synnytyksiin, pienipainoisuuteen tai muihin raskauskomplikaatioihin. ”Aika karulla tavalla voidaan siis ajatella, että syrjäytyminen voi alkaa jo synnytyksestä”, Sari toteaa. Positiivista oli kuitenkin huomata, että hoito toteutui kaikille tasa-arvoisesti sosioekonomisista tekijöistä huolimatta.

Yhdysvalloista palattuaan Sari jäi Helsinkiin ja työskenteli erilaisissa hankkeissa. Vuonna 2015 hän päätti siirtyä Opetus- ja Kulttuuriministeriön avoimen tieteen hankkeeseen, missä sai työskennellä hyvien tieteellisten käytäntöjen ja tiedon saatavuuden kehittäjänä. Hankkeet olivat erittäin mielenkiintoisia, mutta oma substanssi alkoi vetää yhä voimakkaammin puoleensa ja Sari ryhtyi etsimään töitä kättilötyöhön liittyen. Niin löytyi Tampereelta yliopettajan toimi, jossa hän on viihtynyt vuodesta 2018 alkaen. ”Ellen olisi aikanaan lähtenyt maisteriopintoihin, saattaisin olla vieläkin Kuopiossa kättilönä”, Sari naurahtaa pohtiessaan uransa käännekohtia. ”Olen tehnyt päätöksen uutta kohti lähtemisestä, kun on tullut olo, että tämä on nyt nähty”, hän analysoi. Sari on tehnyt urallaan aika rohkeita ratkaisuja ja vaikka ratkaisun hetkellä joskus on epärointiäkin havaittu, kaikesta on kuitenkin koitunut hyvää.

Kättilö – muista kädentaidot!

”Kättilöiden kädentaitojen ja kliinisen osaamisen ylläpitäminen on kaikkein tärkeintä”, Sari sanoo ponnekkaasti. Kliiniset taidot takaavat profession säilymisen vahvana. Jos esimerkiksi repeämät lisääntyvät niin, että keisarileikkauksia aletaan tehdä yhä enemmän, suuntausta on vaikea pysäyttää. ”Pahimmissa skenaarioissa kukaan ei enää osaa hoitaa normaalisynnytyksiä” Sari valottaa vielä hurjalta kuulostavia näkymiä. Sari on sitä mieltä, että synnyttäjään pitää saada koskea: ”Totta kai pitää kunnioittaa itsemääräämisoikeutta ja aina kertoa mitä tehdään.” Yksi sadasta synnyttäjistä Suomessa saa 3. tai 4. asteen repeämän ja heistä puolelle jää jonkinasteinen pidätysongelma. Naisen vanhetessa oireet yleensä pahenevat. Pidätysongelmat vaikuttavat pahasti elämänlaatuun, työntekemiseen ja harrastamiseen.

Sari nimeää tutkimusalueekseen obstetrin ja perinatologisen epidemiologian. Tutkimus alueella jatkuu aktiivisesti sekä kansallisessa että kansainvälisessä yhteistyössä. Lisäksi vireillä on synnytyssairaaloiden keskittämisen vaikutuksia tarkasteleva hanke kuin myös digitalisaatioon liittyvä projekti. ”Elämä, jossa odottaa vain lomaa, ei minulle riitä. Tekemisen pitää tuntua mielekkäältä.” Sari kiteyttää hymyillen.

Milloin ja missä olet työskennellyt kättilön tehtävissä viimeksi?

Koko kättilöurani olin Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Viimeisen synnytykseni taisin hoitaa vuonna 2009. Loppuaikoina se tietynlainen palo oli poissa. Hoidin tietenkin työni hyvin, mutta en ollut ehkä perheille enää niin hyvä kuin aluksi. Oli aika siirtyä kohti uusia haasteita.

Mitä kättilöys sinulle merkitsee?

Minä näen sen aika laajasti; kättilöys on seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävä professio. Se on naisten ja perheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Kaikki mielenkiinnon kohteeni tutkimukseen lähtevät kättilöydestä. Ilman kliinistä kättilön työkokemusta perustana en olisi pystynyt tätä tutkimusta tekemään.